

Particularitati ale romanului realist obiectiv Ion - Liviu Rebreanu

Introducere

Liviu Rebreanu, prozator interbelic, este unul dintre scriitorii care se impune in constiinta literara prin specificul artei sale, ce dezvaluie resorturile interioare ale creatiei. Dintre romanele sale (Ion, Rascoala, Padurea spanzuratilor, Adam si Eva), primul se individualizeaza prin prezentarea unei intregi umanitati rurale.

Publicat in 1920, romanul prezinta spatiul ardelenesc de la inceputul secolului al XX-lea, in mod realist si are ca punct de plecare cateva dintre nuvelele cu care debutase scriitorul. Astfel, una dintre acestea, Volbura dragostei, sintetizeaza tema din cea de-a doua parte a operei, iar nuvela Ofilire reia tema fetei seduse si abandonate, care se va regasi in Ion, in ipostaza cuplului Ion-Ana. De asemenea, conflictul romanesc dintre Ion si George pentru Florica are ca model confruntarea dintre Tanase Ursu si Toma Lotru din nuvela Rafuiala.

Precizarea trasaturilor romanului obiectiv

Liviu Rebreanu considera ca in literatura realista, prezentarea veridica si obiectiva a oamenilor si evenimentelor este singura viabila. El insusi mentioneaza, in eseul Cred: "pentru mine arta inseamna creatie de oameni si de viata."

Aceasta perspectiva realista presupune o intelegere a literaturii ca mimesis, in care autorul isi propune sa reflecte lumea ca intr-o oglinda, in toata complexitatea ei, creand in acelasi timp iluzia unei lumi adevarate, care respecta principiul cauzalitatii si al coerentei. Criticul Nicolae Manolescu incadreaza opera in categoria romanului doric, considerand ca iluzia vietii este aici mult mai importanta decat iluzia artei. Obiectivitatea este o conditie a acestui tip de roman, prin naratiunea la persoana a treia, realizata de catre un narator omniscient si impersonal.

Textul reprezinta un roman, deoarece este o specie a genului epic in proza, cu o actiune care se desfasoara pe mai multe planuri, cu conflicte multiple si un numar mare de personaje.

Romanul este realist in primul rand prin tema pamantului care constituie, de fapt, miza conflictului, pentru ca el determina in lumea satului pozitia sociala si autoritatea morala a indivizilor. Acestei teme i se adauga cea a iubirii, pentru ca destinul personajului principal este definit de aceste doua mari coordonate. De fapt, nu pamantul se afla in centrul romanului, ci dorinta lui Ion de a-l avea. De aceea, putem considera ca si tema destinului este definitorie pentru roman. Titlul este sugestiv din aceasta perspectiva, reprezentand numele personajului principal, care devine astfel, personaj eponim.

Un alt element specific romanului realist este prezentarea aspectelor monografice ale satului romanesc traditional: obiceiuri legate de marile evenimente ale existentei umane (botezul, nunta, inmormantarea), sarbatorile crestine (Craciunul), hora, jocul popular. Rebreanu acorda horei un rol esential pentru ca ea coaguleaza viata satului, fiind nu numai loc de intalnire si de petrecere, dar si

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

---

de confruntari. Se fixeaza in acelasi timp si timpul si spatiul (duminica, in curtea Todosiei, vaduva lui Maxim Oprea).

Prezentarea continutului si a conflictelor

In planul continutului, romanul respecta principiul realist care solicita prezentarea vietii in multitudinea ipostazelor sale. In ceea ce priveste planurile narrative, Rebreanu foloseste tehnica planurilor paralele, prin care prezinta simultan viata taranimii (Ion, Ana, Vasile Baci, George, Florica) si viata intelectualitatii (preotul Belciug si familia Herdelea). Se poate vorbi asadar, chiar despre un roman in roman, pentru ca se urmareste in paralel destinul a doua familii apartinand unor grupuri sociale diferite.

Conflictul este generat, ca in orice roman realist de dorinta de parvenire a unui personaj, de lupta pentru o pozitie sociala sau de confuziile generate de iubire. Conflictul central al romanului este lupta pentru pamant care determina in lumea satului pozitia sociala a indivizilor si autoritatea lor morala. Ion este implicat intr-un dublu conflict exterior: cu Vasile Baci, pentru obtinerea pamantului si cu George Bulbuc, pentru Ana si apoi pentru Florica. In confruntarea cu Vasile Baci, el foloseste santajul moral, amenintand ca, daca nu i se vor satisface conditiile, Ana va fi expusa lumii ca una care a pacatuit inainte de nunta, ramanand insarcinata. Cu George, conflictul are ca miza iubirea. Momentul in care se intensifica conflictele este nunta lui Ion cu Ana, cand fata realizeaza ca ea nu reprezinta pentru sotul ei decat sursa averii.

Pe planul intelectualitatii se manifesta conflictul national, intre mica intelectualitate, care doreste autonomia romaneasca si stapanirea austro-ungara.

Totusi, definitoriu pentru personajul principal este conflictul interior, intre glasul pamantului si glasul iubirii, care il conduce pe acesta intr-o situatie limitata. De fapt, destinul lui Ion nu este marcat de confruntarile cu semenii sai, pe care ii si domina, de altfel, ci de relatia cu pamantul care devine pentru el, o obsesie.

Exprimarea opiniei asupra relatiilor dintre personaje din perspectiva conflictelor

Personajele sunt construite, de asemenea, in spirit realist, sustinand firul epic al romanului.

Personajul principal este tipic realist, exponential pentru o anumita categorie sociala, iar structura sa psihologica este pusa sub semnul unor trasaturi dominante: tipul taranului, caracterizat printr-o inteligenta dura, egoism si cruzime, dar mai ales printr-o vointa imensa. Conform delimitarii teoreticianului E. Forster, el este un personaj rotund, avand capacitatea de a surprinde cititorul in mod convingator prin reactiile si gesturile lui. El se opune personajelor plate, construite in jurul unei singure idei sau calitati, precum Ana si Florica.

Ion este un personaj eponim (numele sau da numele romanului), dominand intreaga lume care graviteaza in jurul sau (Ana, Vasile Baci, Florica, George), si care contribuie la evidentierea trasaturilor lui, a caracterului complex, cu insusiri contradictorii: viclenie si ingenuitate, brutalitate si delicatete.

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

Initial, el este caracterizat in mod direct de catre narator, beneficiind de un portret marcat de calitati: "iute si harnic ca ma-sa"; "munca ii era draga oricat ar fi fost de aspra". Elementul fundamental al conflictului, pamantul, ii subordoneaza toate trasaturile: "Pamantul ii era drag ca ochii din cap", iar lipsa acestuia apare ca o nedreptate, ceea ce justifica dorinta patimasa de a-l avea: ["Toata istetimea lui nu plateste o ceapa degerata, daca n-are si el pamant mult,] mult..." Celelalte personaje ale romanului ii evidentiaza caracterul, cu lumini si, umbre, in functie de conflictele in care sunt implicati cu totii. Astfel, invatatorul Herdelea il aprecia ca "unul dintre cei mai iubiti elevi", iar doamna Herdelea il considera "un baiat cumsecade, muncitor, harnic, saritor, istet". Optica lor se va schimba insa pe parcursul actiunii, cand Ion va trece in conflictul dintre invatator si preotul satului, de partea celui din urma.

Autocaracterizarea evidentiaza framantarile sufletesti, prin monologul interior: "Ma molesesc ca o baba naroadă!". Definitiv pentru personajul principal este conflictul interior intre glasul pamantului si glasul iubirii: desi o iubeste pe Florica, fata frumoasa dar saraca, dorinta de posesie a pamantului il determina sa o aleaga pe Ana, cea "uratica", dar bogata.

Cele mai multe trasaturi reies insa din caracterizarea indirecta, din ' faptele si atitudinea personajului, din relatiile cu celelalte personaje. Astfel, Ion este impulsiv, chiar violent, ceea ce atrage respectul, teama celorlalti flacai ai satului si a lautarilor care canta la comanda lui si il insotesc la carciuna dupa ora, desi George este cel care ii plateste.

Viclenia sa este evidenta in relatia cu Ana, pe care o seduce, ii speculeaza sentimentele, cucerind-o si lasand-o sa creada ca, de fapt, ea l-a cucerit. Inteligenta dura, egoismul, cruzimea ii subordoneaza toate actiunile: bataia cu j George, comportamentul agresiv fata de Ana.

El reprezinta, asa cum spunea criticul Eugen Lovinescu, "expresia instinctului de stapanire a pamantului", avand ca trasaturi definitorii "inteligenta ascutita", "viclenia procedurala" si "vointa imensa".

Este naiv, in relatia cu Vasile Baci, crezand ca nunta ii va aduce si pamantul, fara a incheia o intelegere legala. De fapt, destinul personajului principal nu este marcat de conflictele exterioare, cat mai ales de conflictul interior, generat de relatia sa cu pamantul. Personajul are o dorinta obsesiva de a stapani acest pamant, iar elocventa in acest sens este scena sarutarii lutului: "Il cuprinse o pofta salbateca sa imbratiseze huma, s-o crampoteasca in sarutari!" Acest gest depaseste limitele unei reactii obisnuite, sugerand patima exagerata pentru pamant, precum si legatura indestructibila cu acesta. Personajul traieste o tripla voluptate: a simturilor, a puterii, a trupului, iar acest moment alegoric exprima reducerea lui la esenta. Din aceasta perspectiva, deznodamantul este previzibil: Ion va muri ucis cu ajutorul unei unelte a pamantului, sapa, iar George care-l loveste nu este decat un instrument al destinului.

Romanul realist mai presupune un tip anume de personaj, purtator de cuvânt al naratorului, ceea ce-i confera acestuia un grad mai mare de obiectivitate: personajul alter-ego. Acesta este Titu

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

Herdelea, care va apareea si in alte romane {Rascoala, Gorila). In Ion, el face legatura dintre cele doua planuri si ii detemina pe membrii celor doua familii sa comunice. Este un personaj tipologic, reprezentand intelectualul dilematic, care cauta raspunsuri la marile probleme ale existentei personale si sociale.

Relevarea particularitatilor discursului narativ

In ceea ce priveste structura, romanul este alcatuit din doua mari parti complementare, avand in centru pamantul, respectiv iubirea: Glasul pamantului si Glasul iubirii, carora li se subordoneaza cele treisprezece capitole cu titluri sugestive: inceputul, Blestemul, Sfarsitul.

O alta trasatura realista este prezentarea veridica a oamenilor si a evenimentelor, care se face inca din incipit. In descrierea drumului care intra in satul Pripas, naratorul estompeaza distinctia dintre realitate si fictiune si surprinde cadrul unei lumi in care naratiunea pare a continua viata insasi. Detaliile toponimice dau veridicitate prezentarii si il familiarizeaza pe lector cu aspectele etnografice si sociale ale lumii prezentate. In acelasi timp, descrierea ilustreaza conditia sociala a unor personaje si anticipeaza rolul acestora in desfasurarea narativa.

Finalul reprezinta descrierea aceluiasi drum, dupa incheierea evenimentelor, drum care se pierde, de aceasta data, in "soseaua mare", inscriind destinul individual al personajelor in marele destin universal. Simetria incipitului cu finalul corespunde conceptiei lui Rebreanu despre roman, inteles ca un "corp sferoid".

Tehnica narativa este tipic realista. In primul rand, opera respecta principiul cauzalitatii si al coerentei, romanul avand o desfasurare logica si cronologica. Totusi, naratorul adauga procedeul anticiparii, prin care se prefigureaza evolutia unui personaj prin replici, gesturi, situatii care anunta evenimentele ulterioare. In "Ion", cel mai important element cu valoare de anticipare este aparitia Savistei, in momentele cheie ale romanului.

Perspectiva narativa este auctoriala, facuta din punctul de vedere al unui narator detasat, obiectiv, care nu intervine in desfasurarea actiunii prin comentarii sau explicatii, un narator omniscient si omniprezent, care relateaza la persoana a treia, prin focalizare 0, dand cititorului impresia ca stapaneste naratiunea.

Acest narator infatiseaza realitatea ca pe un proces logic, prin inlantuire (respectarea etapelor actiunii) si prin alternanta (trecerea de la un plan narativ la altul).

Incheiere

Aparitia acestui roman reprezinta un moment important in procesul de obiectivare a prozei romanesti, astfel incat, asa cum afirma G. Calinescu, Rebreanu devine, alaturi de Camil Petrescu si Hortensia Papadat-Bengescu, unul dintre creatorii romanului modern.